

घोरणः 8

संस्कृत

7. सुभाषितानि
स्वाद्याय

Sem : 2

अनुवाद

पुस्तकेषु हि या विद्या परहस्तेषु यद् धनम्।
कार्यकाले समुत्पन्ने न सा विद्या न तद् धनम् ॥ १ ॥

જે વિદ્યા પુસ્તકોમાં રહેલી છે અને જે ધન પારકાના હાથમાં ગયેલું
હોય છે, તે વિદ્યા અને તે ધન, જરૂરત ઉલ્લી થાય ત્યારે, કાંઈ કામમાં
આવતાં નથી.

વृक्षः फलान्वितः भाति वृक्षं धूनयते कपिः
वृक्षेण वार्यते तापः जलं वृक्षाय दीयते।

ઇઝોથી ભરપૂર વૃક્ષ શોલે છે. વાંદરો વૃક્ષને હલાવે છે. વૃક્ષ વડે
તાપ (ગરમી) રોકાય છે. વૃક્ષને પાણી અપાય છે.

વृक्षात् पतन्ति पर्णानि वृक्षस्य प्रसरो महान्

वृक्षे खगाः निकूजन्ति वृक्ष धन्योऽसि भूतले ॥२॥

વृक्ष परथी पांडीं पડे છે. વृક्षનો મોટો વિસ્તાર (હોય) છે. વृક्ष
પર પંખીઓ કલરવ કરે છે. તે વૃક्ष ! ધરતી પર (તું) ધન્ય છે !

न कश्चित् कस्यचिन्मित्रं न कश्चित् कस्यचिद् रिपुः ।
व्यवहारेण जायन्ते मित्राणि रिपवस्तथा ॥३॥

કોઈ કોઈનો મિત્ર નથી; કોઈ કોઈનો શત્રુ નથી. (માણસના)
વ्यવહાર વડે મિત્રો અને શત્રુઓ થાય છે.

पिबन्ति नद्यः स्वयमेव नाम्भः

स्वयं न खादन्ति फलानि वृक्षाः।

नादन्ति सस्यं खलु वारिवाहाः

परोपकाराय सतां विभूतयः॥ ४॥

નદીઓ પોતે જ પોતાનું પાણી પીતી નથી; વૃક્ષો પોતે જ
(પોતાનાં) કળો ખાતાં નથી; વાદળાં ખરેખર (પોતે ઊગાડેલું)
ધાન્ય (પોતે) ખાતાં નથી. સજ્જનોની સંપત્તિ પરોપકાર માટે
હોથ છે.

गङ्गा सिन्धु सरस्वती च यमुना गोदावरी नर्मदा
कावेरी सरयू महेन्द्रतनया चर्मणवती वेदिका।
क्षिप्रा वेत्रवती महासुरनदी ख्याता च या गण्डकी
पूर्णा: पूर्णजलैः समुद्रसहिताः कुर्वन्तु मे मङ्गलम्॥५॥

गंगा, सिंधु, सरस्वती, यमुना, गोदावरी, नर्मदा, कावेरी, सरयु,
महेन्द्रतनया (महानदी), चर्मवती, वेदिका, क्षिप्रा, वेत्रवती,
महासुरनदी अने प्रख्यात ज्या गंडकी नदी - आ बधी भरपूर
पाणीथी पूर्ण नदीઓ समुद्र साथે ભળીને મારું મંગળ કરો !

घृष्टं घृष्टं पुनरपि पुनःचन्दनं चारुगन्धं
छिन्नं छिन्नं पुनरपि पुनः स्वादु चैवेक्षुदण्डम्।
दग्धं दग्धं पुनरपि पुनः काञ्चनं कान्तवर्ण
न प्राणान्ते प्रकृतिविकृतिर्जायते सज्जनानाम् ॥ ६॥

વારંવાર ધસવા છતાં ચંદન (સુખડ) મધુર સુગંધવાળું હોય છે.
કરી કરીને કાપવા છતાં તે શેરડીનો સાંઠો સ્વાદિષ્ટ હોય છે. કરી કરીને
તપાવવા છતાં સુવર્ણ કમનીય રંગનું થાય છે. પ્રાણ ત્યાગવાનો સમય
આવે તોપણ શ્રેષ્ઠ પુરુષોના સ્વભાવમાં કોઈ પણ વિકાર થતો નથી.

ટિપ્પણી

પરહસ્તેષુ	- પારકાના હથમાં
ભાતિ	- શોલે છે.
કાર્યકાલે સમૃત્મન્ને	- જ્યારે જરૂરિયાત ઉલ્લી થાય ત્યારે
ધૂનયતે	- હલાવે છે.
કપિઃ	- વાનર
વાર્યતે	- દ્વર કરાય છે.
દીયતે	- અપાય છે.

प्रसरः	-	फ्लावो
भूतले	-	पृथ्वी पर
रिपुः	-	दुश्मन
अम्भः	-	जग
सस्यम्	-	अनाज
वारिवाहा	-	वादળे

ਸਤਾਮ੍

-

ਸਜ਼ਜ਼ਨੋਨੀ

ਘੁਣਟਮ੍

-

ਧਸੇਲੁਂ

ਇਕ੍ਸੁਦਣਡਮ੍

-

ਸ਼ੇਰਡੀਨੀ ਸਾਂਠੀ

ਦਗਧਮ੍

-

ਬਗੇਲੁਂ

સ્વાધ્યાય

પ્રશ્ન 1. નીચે આપેલા શબ્દોનું મોટેથી શુદ્ધ ઉચ્ચારણ કરો:

સમૃત્પન્ને

નિકૂજનિત

કસ્યચિનિમત્રમ्

સમુદ્રસહિતાઃ

ચैવેક્ષુદણ્ડમ्

કાઞ્ચનમ्

પ્રશ્ન 2. નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર સંસ્કૃતમાં અને ગુજરાતીમાં લખો :

(૧) કીદ્દશી વિદ્યા કાર્યકાલે ઉપયુક્તા ન ભવતિ?

- પુસ્તકેષુ સ્થિતા વિદ્યા કાર્યકાલે ઉપયુક્તા ન ભવતિ।
- પુસ્તકોમાં રહેલી વિદ્યા જરૂરત ઊભી થાય ત્યારે ઉપયોગી થતી નથી.

(૨) કસ્ય વિભૂતયઃ પરોપકારાય સન્તિ?

- સત્પુરુષસ્ય વિભૂતયઃ પરોપકારાય સન્તિ ।
- સત્યપુરુષની સંપત્તિ પરોપકાર (બીજાનું ભલું કરવા) માટે હોય છે.

(३) વૃક્ષ કે નિકૂજન્તિ ?

- વૃક્ષે ખગાઃ નિકૂજન્તિ ।
- વૃક્ષ ઉપર પંખીઓ કલરવ કરે છે.

(૪) મિત્રાણિ તથા રિપવઃ કિમર્થ જાયન્તે?

- મિત્રાણિ તથા રિપવઃ મનુષ્યस્ય વ્યવહારેણ જાયન્તે।
- મિત્રો તેમજ શત્રુઓ માણસના વ્યવહારથી થાય છે,

(૫) પઞ્ચાનામ् નદીનામ् નામાનિ લિખતુ ?

- પઞ્ચાનામ્ નદીનામ્ નામાનિ - ગંગા, યમુના, ગોદાવરી, નર્મદા,
સરસ્વતી
- પાંચ નદીઓનામ્ નામ - ગંગા, યમુના, ગોદાવરી, નર્મદા અને
સરસ્વતી.

(૬) સજ્જનાનાં કિં વિકૃતં ન ભવતિ?

- સજ્જનાનાં પ્રકૃતૌ કદાપિ કિમપિ વિકૃતં ન ભવતિ।
- મહાપુરુષોના સ્વભાવમાં કદી પણ કોઈ વિકાર આવતો નથી.

प्रश्न 3. संघि धृटी पाठो.

(1) धन्योऽसि	-	धन्यः + असि.
(2) कस्यचिन्मित्रम्	-	कस्यचित् + मित्रम्
(3) स्वयमेव	-	स्वयम् + एव
(4) पुनरपि	-	पुनः + अपि

પ્રશ્ન 4. સંધિયુક્ત શબ્દો લખો.

- (1) રિપવઃ + તથા = રિપવસ્તથા
- (2) પુનઃ + ચન્દનમ् = પુનશ્ચન્દનમ्
- (3) ન + અમ્ભઃ = નામ્ભઃ
- (4) ચ + એવ + ઇક્ષુદણ્ડમ् = ચैવેક્ષુદણ્ડમ्
- (5) ન + અદન્તિ = નારન્તિ

પ્રશ્ન 5. નીચેના ધાતુઓને ઉદાહરણમાં બતાવ્યા પ્રમાણે લખો :

ઉદાહરણ : પત् - પતનિત

- (1) પા - પિબ્ - પિબનિત
- (2) ખાદ્ - ખાદનિત
- (3) ગર્જ - ગર્જનિત
- (4) વદ - વદનિત

(5) ਲਿਖ	-	ਲਿਖਨਿਤ
(6) ਵਾਸਾ (ਪਰਿਵਾਰ)	-	ਪਰਿਵਾਰਨਿਤ
(7) ਪਠ੍ਠ	-	ਪਠਨਿਤ
(8) ਨਮ੍ਰਾ	-	ਨਮਨਿਤ

પ્રશ્ન 6. કોંસમાં આપેલ શબ્દોનો ઉપયોગ કરી ખાલી જગ્યા પૂરો:

(જલમ्, અન્નમ्, પુષ્પમ्, મધુ, ફલાનિ)

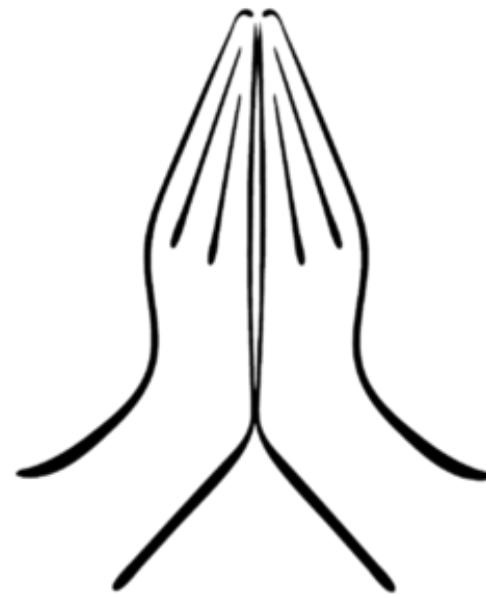
- (1) વારિવાહા: સ્વયં અન્નમ् ન ખાદન્તિ।
- (2) નદ્યઃ સ્વયં જલમ् ન પિબન્તિ।
- (3) વૃક્ષા: સ્વયં ફલાનિ ન ખાદન્તિ।
- (4) પાદપા: સ્વયં પુષ્પમ् ન જિઘન્તિ।
- (5) મધુમક્ષિકા: સ્વયં મધુ ન પિબન્તિ।

प्रश्न 7. पाद पूर्ति करे.

(1) पुस्तकेषु हि या विद्या परहस्तेषु यद् धनम्।
कार्यकाले समुत्पन्ने न सा विद्या न तद् धनम् ॥

(2) पिबन्ति नद्यः स्वयमेव नाम्भः
स्वयं न खादन्ति फलानि वृक्षाः।
नादन्ति सस्यं खलु वारिवाहाः
परोपकाराय सतां विभृतयः॥

Thanks

For watching